

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

7545

Արշակունի շրջանի
Կոմիտասի քաղաքում

910. 4

Ա-92

910.4

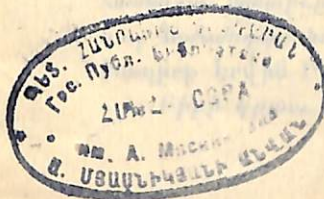
Ա-92

W

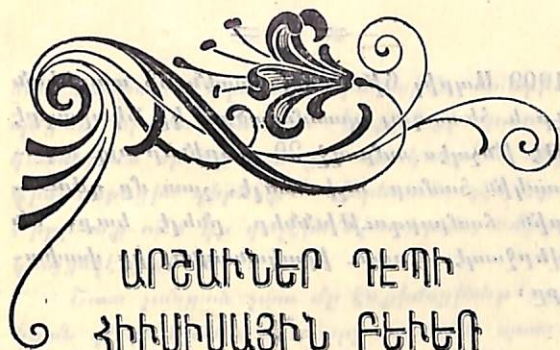
(30)

ԱՐՇԱԽՆԵՐ ԴԷՊՐ
ՀԻՄՆՈՍԱՅԻՆ ԲԵԻՆՈՒ
ԲԻՐԻ ԵՒ ՊԸՐՏ

1007
32570
9

17892

ԱՐՇԱԽՆԵՐ ԴԵՊՈ ՀԻՒՄԻՍԱՅԻՆ ԲԵԻԵՌ

ԲԻՐԻ ԵՒ ՊԼՈՐՏ

Մուգը 400 տարիներ, շատ
մը երկրախոյզներուն փա-
փաքը Հիւսիսային Բեւեռ
հասնիլն եղած էր: Անդի-
այններ, ֆրանսացիներ, նոր-
վեկիացիներ և իտալացիներ յաջորդաբար
ձախողած՝ և նոյնիսկ շատեր կեանքերնին
վրայ տուած էին Հիւսիսային Սաւուցեալ
Գօտիի անապատային տմայութեանց մէջ:
Հիւսիսային Բեւեռ սուղին անգամ
հասնելու պատիւը վերապահուած էր Միաց-
եալ Նահանգաց ծովային հրամանատարներէն
Րապրըք Էրլին Բիրիլի:
Բիրի կրցաւ Հիւսիսային Բեւեռ հասնիլ

1909 Ապրիլ 6ին : Այն ատեն 53 տարեկան էր և հետագայ պատմութեամբ կը նկարագրէ թէ ինչպէս ամբողջ 20 տարիներ այդ նպատակին համար աշխատելէ, շատ մը դժուարին ճամբորդութիւններ ընելէ ետք, ուն վերջապէս կրցաւ իրականացնել իր փափաքը :

1908ի Յուլիան Բիրի և իր քով ընկերները Նիւ Եորքէն ճամբայ ելան Բեռն հասնելու ուրիշ փորձ մըն ալ ընելու նպատակով : Այդ դժուարին ճամբորդութեան համար ընտրած էին «Ռուզուէլթ» անուն համար ընտրած էին «Ռուզուէլթ» անուն պղտիկ շոգենաւ մը, յատկապէս պատրաստուած և Սառուցեալ Գծաի ճամբորդելու ամէն դիւրութիւններով օժտուած :

Նաւապետն էր Պապ Պարթէթ, Միացեալ Նահանգաց ամէնէն ճարտար նաւապետներէն մին :

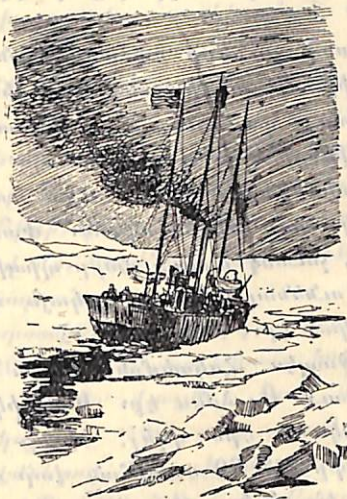
Բիրիյի կ'ընկերանար իր հաւատարիմ հետեւորդը, սեւամորթ Մաթ Հէնսըն, որ տարիներ շարունակ ծառայած էր անոր իր նախորդ փորձերուն մէջ, և, բարեբախտ զուգարիպութեամբ մը, հանդիսացաւ միակ ամերիկացին որ տկամտեա եղաւ այդ երկրամասին յանուն Ամերիկայի գլուխն :

Յուլիան վերջերը Բիրի քաներորդ տնգամ ըլլալով մտաւ հիւսիսային Սառուց-

եալ Գծաին, և Օդոստոս 1ին նորէն հանդիպեցաւ իր հաւատարիմ էսքիմօցի բարեկամներուն որոնք իրենց նաւակներուն մէջ դիմաւորեցին զիրենք : «Արեւուն պէս էք, Բիրի-աք-ոս'» կը գոչէին միաբերան, «միշտ կ'այցելէք մեզ» :

Շատ չանցած շատ մը էսքիմօցիներ ըսկանս դէպի Բեռն մեծ արշաւանքին պատրաստութիւնները տեսնել :

Քսան լաւագոյն տահաւարաններ իրենց կիներով նաւ մտան : Այս վերջիները երկրախոյզներուն հաղուստ պիտի պատրաստէ-

ին: 200 տեղական ընտրեալ լծկան շուններ, անոնց ուսուցիչք կէտ ձուկի միս, սահնակ- ներուռ սարք ու կազմած, ձկնորսութեան, կէտորսութեան վերաբերեալ գործիքներ, մի քանի տեղական նաւակներ ալ ներս առնող նուեցան, և նաւը պատրաստուեցաւ իր ճաշ կատարական վերջին ճամբորդութեան, դէպի հիւսիս:

Նաւը ճամբայ ելաւ: Եւ օրեր շարունակ, առաջին դժուարութեանց դէմ, ամբողջովին ստանաւ ուկէանին մէջ իրեն ճամբայ մը բանալով: 350 մղոն տեղ կտրելէ ետք հասաւ Ներիսան գլուխը խարխախ նետեց:

Շուտով շունները արձակուեցան մոռին վրայ քիչ մը տողին անդին վազելու համար: Նաւը պարպուեցաւ, և հաստատուեցաւ էսքիմօցիներու գերդաւան մը: Տեղացիները անմիջապէս թարմ միս ստանալու համար որսորդութեան սկսան: Ժամանակը կարճ էր, շուտով արեւը մարը պիտի մանէր և պիտի ունենային իրենց երկայն գիշերը, ձմեռը եկած էր:

Վերջապէս Հոկտեմբեր 12ին արեւը մարը մտաւ: Այլ ձմեռ էր: Սաստիկ հովեր արդէն սկսած էին փչել, ձիւնը սկսաւ: Զերմաչափը 0էն 60 սասիճան վար տաքութիւն մը կ'արձանագրէր:

Տեղացիները սակայն, իրենց տաքուկ տուններուն մէջ, լաւ պաշտպանուած էին, և Բիրի և իր ընկերները նաւուն մէջ ամէն կերպով պատսպարուած էին ուրիշ սաստիկ ցուրտէն:

Մի քանի ամիսներ անցան: Փետրուարին Բիրի խումբ մը մարդիկ զրկեց դէպի Գոլմպիա գլուխը: Եօթը եւրոպացիք, 19 էսքիմօներ, իրենց հետ 146 շուններ ունենալով հոն պիտի սպասէին իրեն:

Շաբաթ մը ետքը Բիրի ինքն ալ նաւէն դուրս գալով սկսաւ իր վերջին պատրաստութիւնները տեսնել մեկնելու դէպի Գոլմպիա գլուխը, ուրկէ պիտի սկսէր իր արշաւը դէպի Հիւսիսային Բեւեռ:

1909 Մարտ 1ին, ամբողջ խումբը, Գոլմպիա գլուխէն ճամբայ ելան դէպի հիւսիս: Նպտակն էր կարելի եղածին չափ մօտենալ Բեւեռ, և հաստատուել տեղ մը, ուրկէ Բիրի, ինքն, կորովի մարդոց պզտիկ խումբով մը, կարենար դէպի Բեւեռ երթալ ու վերադառնալ ապահով:

Սարսափելի ճամբորդութիւն մըն էր այս, 20 ոտք հաստութեամբ խորուրդոտ սահուն սառին վրայէն: Շատ մը անգեր տառնակոյտերը 100 ոտք բարձրութեամբ գահավէժներով կ'արգելէին իրենց ընթացքը: Երբեմն ուկէանին մակընթացութեան ու

տեղատուութեան հետեւանքով սառի այդ հակայական զանգուածները կը ճաթռտէին և ամբողջ խումբը կ'ստիպուէր սարսել հոն, մինչեւ որ ջուրը նորէն սառի և սառը հասանալով զօրանայ որպէսզի կարենան իրենց ճամբան շարունակել:

Այս վերջին արշաւանքին, Բիրի որոշած էր հետեւնին վրաններ չտանիլ: Շատ դժուար կը գտնէր վրանները տեղէ տեղ փոխադրելը, ընդհակառակն ամէն հասած տեղերնին նգտիկ բայց զօրաւոր խցիկներ կը պատրաստէին սառի կտորներէն: Այս պզտիկ խցիկները վրաններէն շատ աւելի տաք և ապահով էին: Ասոնք, վերադարձի պահուն ալ, իբր պատրաստ ապաստան մը, կրկին օգտակար պիտի ըլլային:

Ճամբորդութիւնը երկար օրեր տեւեց: Վերջապէս Բեւեռէն 132 մղոն ասլին հաստատեցին իրենց կայանը: Ճակատագրական, մեծ արշաւանքին օրը հասեր էր:

Բիրի ամէնէն առաջ նաւապետ Պապ Պարթէթը եւ Գօլքմպիտ դուէրը ճամբեց: Բոլորովին անապահով էր այդ եղանակին զիրենք հոն ձգել: Իրեն հետ չը մնային իր հաւատարիմ հեռեւորդը, սեւամորթ Մաթ Հէնսըն, և չորս քաջարի էսքիմօցիներ— Սի Կլու, Էկիթկվա, Յիթա և Օքիտ:

Հինգ սահմակներ ունէին, իւրաքանչիւրը 8 շուներով: Այս սահմակները բոլորն ալ շինուած էին Հէնսընի կողմէ, որ այս տեսակ բաներ պատրաստելու մէջ ունէ էսքիմօցիի չափ վարժութիւն և յարմարութիւն ունէր: Իբր զգեստ կը կրէին էսքիմօցի կիներու պատրաստած հագուստները, որոնք բոլոր ուրիշ երկրախոյզներու տաքուկ հագուստեղէններէն աւելի հանգստաւէտ էին և յարմար՝ այդ ցուրտ եղանակին՝ տնային դժուարին ճամբորդութեան մը մէջ գործածուելու:

Վնանալու տուն, իրարու տաքութենէն օգտուելու համար, բոլորը նոյն խցիկին մէջ կը պառկէին: Հագուստնին չէին կրնար հանել: Այնքան ցուրտ կ'ըլլար որ շունչերնին տառած եւ իրենց երեսներուն վրայ կը թափէր, ձիւնի հատիկներու վերածուած: Յաճախ կ'ստիպուէին տաք կենալ, ձեռքերնին իրարու զարնել և ոտքերնին արագ արագ շարժել որ քիչ մը տաքնան և կարենան քնանալ:

Բարեբախտաբար օդը պոյծաւ էր, և քանի յառաջացան, գետինը աւելի հարթ էր և նուազ դժուարանցանիւի այնպէս որ օրական 25-30 մղոն տեղ կարել կարելի կ'ըլլար:

Ինչ հագ թէ ջերմաչափը զէրօէն 80

տատիճանն վար կը ցուցնէր տաքութիւնը . իրենք օրէ օր աւելի կը մօտենային Բեւեռին :

Երեք օր կ'ուզեմ միայն, կ'ըսէր Բիրի, երբ նպատակիս հասած պիտի ըլլամ :

Ամէն օր առտուան (մեր հաշուով) ժամը 6ին կը նախաճաշէին, և կ'սկսէին յառաջանալ : 8 ժամ քալելէ յետոյ կ'առնէին իրենց ճաշը, որ թէյէ և երեք կտրկանդակներէ կը բաղկանար : Յետոյ կ'սկսէին պատասպան մը պատրաստել : Ժամ մը չանցած այս ալ պատրաստ կ'ըլլար և ընթրիէ յետոյ կը պտակէին և կը քնանային : Ընթրիքի համար կ'առնէին չորցած միս, պիսքուի և թէյ : Քսանդրոս ժամուայ համար, թէյէն զատ, կէս քիւ չորցած միս և կէս քիւ պիսքուի կ'ստանային :

Բեւեռային այդ ընդարձակ անապատին մէջ յառաջ և աւելի յառաջ կ'ընթանար պղտիկ, քաջ խումբը : Ոչ մէկ շնչաւոր էակ կը տեսնուէր : Ճերմակ լռութեան մը մէջ պատանդուած կ'զգային ինքզինքնին : Արեւը երբեք մարը չէր մօտնէր, քայց շարունակ կարմիր լոյսով մը կը փայլէր հորիզոնին մշուշներէն քիչ մը վեր, և դանդաղօրէն Բեւեռի շուրջը իր 24 ժամուայ շրջանը կ'ընէր շարունակ : Տաքութիւն չուէր, և ո՛չ ալ սառտիկ փայլք : Բիրի և իր ընկեր-

ները կրնային երկար ատեն սեւեռուն աչքերով դիտել զայն :

Բոլորովին անվտանգ ալ չանցաւ այս երկարատեւ ճամբորդութիւնը : Անգամ մը

քիչ մնաց որ Հէնսըն իր կեանքն ալ վրայ տայ : Թալմ սառէ մը անցած մէկ սրահուն իր սահնակը սկսաւ խրիլ : Ակնթարթի մը մէջ ինքզինքը մինչև մէջքը ջուրին մէջը գատաւ : Հազիւ թէ կրցաւ սառի կտորի մը կառչիլ և դժուակ մաքարումէ մը վերջ ահոր վրայ մագլցիլ : Էս քիմօցիները սահնակն ու շուները ազատեցին և Հէնսընին հնարաւոր եղածին չափ տաքցնելէ յետոյ շարունակեցին ճամբան :

Մարդիկն ու անասունները սկսան ճամբուն դժուարութիւնները օրէ օր աւելի ծանրօրէն զգալ :

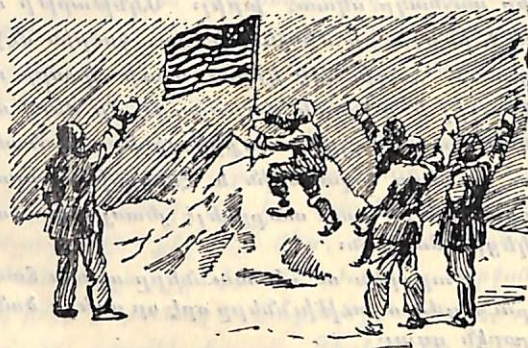
«Օր մըն ալ, միայն մէկ օր, կը քաջա-
րէրէր Բիրի իր ուղեկիցները, և ետ նստ-
պիտի դառնանք»:

«Է՛յ, ըսաւ Օքիս, օր մը միայն եթէ
Թօրնօսուք, փոթորիկի իշխանը, վրայ հաս-
նի»:

1909 Ապրիլ 6ին խումբը հասաւ Հիւ-
սիսային Բեւեռի կայանը, առանց դիմաւորու-
թէ, իջաւ Բեւեռէն միայն 3 մզն հեռու
էին: Քնացան մինչև կէսօր որպէսզի Բիրի
կարենայ իր գործիքներով ստուգել իրենց
դիրքը:

Որքան մեծ եղաւ իրենց ուրախութիւ-
նը երբ հասկցան թէ այդքան մօտ էին ի-
րենց նշանակէտին:

Վերջապէս ամերիկեան դէօշը պարզուե-
ցաւ Հիւսիսային Բեւեռին վրայ: Այդ մե-

տաքանայ դէօշը, ասեղնագործուած էր Բիրի
կնոջ կողմէ: Բիրի քսան տարիներ շարու-
նակ իր դէպի Բեւեռ արշաւանքներուն մի-
ջօցին զայն կրած էր իր մաքնոյն վրայ:

Երեք սրտագին կեցցէ՛ներ խզեցին աի-
րող լռութիւնը: Այդ նշանակէտը, որուն
տիրանալու համար մօտաւորապէս 400 տարի
բոլոր մեծ ազգերը իրարու հետ կը մրցէին,
շահուած էր այլևս:

Եւ Բիրի այսպէս կ'արձանագրէր իր օ-
րագրին մէջ:

«Բեւեռը, երեք դարերու մրցակցու-
թեանց մրցանակը, 20 տարիներու երազս
ու նպատակակէտս, շահուած, իմս վերջա-
պէս... հաւատարմ չի դար...»:

Բիրին տեսնէր գործը եղաւ իր ար-
շաւանքին կոնսնսուոր տեղեկագրութիւնը
ապակիէ շիշի մը մէջ գնելով զայն մօտա-
կայ ստանակոյտի մը մէջ ապահով զետեղել:
Յետոյ բոլորը միասին ամբողջ շրջակայքը
մի քանի մզն տարածութեան մը վրայ
խաղաղեցին և գտնելով որ ամբողջ այդ
շրջանակին մէջ կը աիւրէր միւսնոյն ամա-
յութիւնը և նոյն ահաւոր լռութիւնը, ետ
իրենց եկած ճամբով վերագործան, երբեմն
օրական 30 մզն տարածութեամբ, վերահաս
փոթորիկներէն վտիմաւոր և 16 օրէն յող-
թական Գօլըմպիս գլուխը հասան, ուրկէ

հայրենիք դաժնալուծ ընդունուեցան արժա-
նավայել պատիւներով:

17 տարիներ ետքը տեղի ունեցաւ Հիւ-
սիստային Բեւեռ աւաջին օդային այցելու-
թիւնը: 1926 թ. Բիչըրտ Իվըլին Պըրտ,
նոյնպէս Միացեալ Նահանգաց նաւատորմի-
ղէն, իր ընկերով, Ֆլոյտ Պէնէթի հետ, սա-
ւառնեցաւ Հիւսիսային Բեւեռ:

Այս վերջին տաթիւ, ստկայն, պայման-
ները շատ աւելի նպաստաւոր էին մեր երկ-
րախոյններուն: Բիրի տարի մը ամբողջ
քաղաքակիրթ աշխարհին հետ հաղորդակ-
ցութենէ զրկուեցաւ 1909 թ. իր արշաւան-
քին ընթացքին: Պըրտ օր մը կանուխ բաժ-
նուեցաւ իր ընկերներէն, աշխարհին հիւսի-
սային ծայրը այցելեց և վերադարձաւ նոյն
օրը կէսօրէ ետք: Այցելութիւն մը որ Բի-
րիլին 300 օրերու տաժանագին ճամբորդու-
թիւն մը արժեց, Պըրտ կատարեց 16 ժա-
մէն: Բիրիլին յաջողութեան և ապահով վե-
րադարձին աւետիսը հինգ ամիս ետքը հա-
տաւ մարդկութեան, իսկ Պըրտի Բեւեռ թը-
ռիչքին ու վերադարձին լուրը մի քանի
ժամեր չանցած հանրութեան սեփականու-
թիւնն էր արդէն, չնորհիւ անթիւ հեռագ-
րին:

Հրամանատար Պըրտ և Ֆլոյտ Պէնէթ,
Ամերիկեան Աշխարհագրական Ընկերութեան
հաշտոյն կատարուած կարգ մը երկրախու-
զական արշաւանքներու ընթացքին, Հիւսի-
սային Սաւառցեալ գօտիի մէջ, մօտաւորա-
պէս 3000 մղոն թռիչք մը կատարելով փոր-
ձառութիւն չափած հետաքրքիր երկրախոյն-
ներ և կորովի սաւառնորդներ էին: Ճամ-
բու ղժռարութիւններէն չէին վախճար:
Խնդիրը միայն երթ ու դարձի ճամբան
գանձէն էր:

Սաւառնորդները, նաւաստիներուն նման
իրենց ուղին կողմնացոյցով կ'որոշէին: Իսկ
Բեւեռի մօտ, կողմնացոյցը անվստահելի է:
Կողմնացոյցին սլաքը կը ցուցնէ Մագնիսա-
կան Բեւեռը միայն, որ հիւսիսային Գոնա-
տային Պուլթիա Թերակղզիին մէջն է, Հիւ-
սիստային Բեւեռէն հազար մղոն մը դէպի հա-
րու:

Հիւսիսային Բեւեռ ոչ արեւելք կայ ոչ
արեւմուտք և ոչ ալ հիւսիս: Բոլոր կող-
մերը ամէն, ճամբայ հարաւ կը տանի: Ամ-
բոսն աստղերը չեն տեսնուիր, որովհետեւ ու-
րեւը միշտ հորիզոնէն վեր է, իր զենիթին
վրայ: Արեւի ժամացոյց ժամերը չի կրնար
նշանակել հոն, Հիւսիսային Բեւեռ կամ դի-

չեր է և կամ կէսօր, արեւը ժամանակի ուրիշ բաժանում չի ցուցներ հոն:

Բարեբախտաբար ճամբան գտնելու այս դժուարութիւնը լուծուած էր ամերիկացի գիտնականի մը մէկ նոր գիւտով: Այս թանկագին գործիքը արեւի կողմնացոյցն էր, որուն չնորհիւ այդքան ստեն որ արեւը փայլէր Պըրա և իր ընկերը պիտի կըրնային իրենց ուղղութիւնը որոշել: Հակառակ պարագային, երբ արեւը ամպերով կամ մշուշով պատուած՝ լոյս չտար, կորսուած էին: Այս պատճառով Պըրա իր հետը առաւ փորձառու օդերեւութարան մը որ ան նշանակէ իրենց դէպի Բեւեռ թռիչքի մը համար յարմարագոյն տառնը:

Պըրա այս թռիչքին համար ընտրեց 3 չարժիչով միաթիւ սաւառնակ մը, որուն արագութիւնը ժամը 118 մղոն էր և բաւարար ընդունարաններ ունէր պէնդին տանելու համար:

Նախապարտադրական բոլոր աշխատութիւնները լրացած էին և արշաւախումբը 1926 Ապրիլ 6ին Նիւ Եորքէն ճամբայ ելաւ Սփիթցպըրկէն երթալու համար:

Սփիթցպըրկէն Հիւսիսային Բեւեռէն միայն 600 մղոն հեռու, եւրոպական քաղաքակրթութեան վերջին կայանն ըլլալով,

յարմարագոյն մեկնակէան էր Բեւեռ սաւառնակը համար:

Պըրա և իր խումբը Սփիթցպըրկէն հասնաւ Ապրիլ 20ին, ու հոն գտան կարգ մը մարդիկ որոնք էմընտսընի հաշուին կ'աշխատէին անոր «Նօրթ» անուն սաւառնակին համար յարմար տեղ պատրաստելու: Էմընտսըն նորվեկիացի նշանաւոր երկրախոյլ մըն էր որ Հարաւային Բեւեռ իր այցելութիւնէն առկուէր նոր վերադարձած՝ մտադրած էր Հիւսիսային Բեւեռ երթալ սաւառնակով:

Խնդիրը սաւառնակը ցամաք ապահով իջնցնելն էր: Ծովախորշը սառի ծփացող հսկայ կտորներով լեցած էր: Եւ հակառակ անոր որ նուազեալ կարելի եղածին չափ ծովեզերք մօտեցուց իր նուը, ասկուէր 100 կարտա տեղ կար, ուրկէ պէտք էր անցնել ձօգեֆին ֆորսը (այս էր Պըրաի սաւառնակին արուած անունը):

Օգը ցուրտ էր և երբ սաւառնակը վերցնելով լաստի մը վրայ իջեցուցին ձիւն տեղալ սկսած էր արդէն:

Վերջապէս մեծ դժուարութիւններով կրցան ապահով ծովեզերք հասնել, և անմիջապէս սկսան իրենց աշխատութեանց: Պէտք էր կախածաք մը պատրաստել, լաստահանող մը շինել, և իրենց համար պատասպաններ հայթայթել:

Ճօզէֆին Թօրտ շուտով պատրաստուեալ
ցաւ իր անօշին թռիչքը կատարելու հա-
մար:

Առաջին փորձը անշաղագ անցաւ, և սա-

ւառնակը փոխանակ բարձրանալու և թռիչք
առնելու խրեցաւ հսկայական ձիւնակոյտի
մը մէջ, կտարելով իր սահնակներէն մին:

Նորոգութիւնները ամբողջ օր մը և
գիշեր մը առին: Վերջապէս յաջորդ տա-
ւօտ ձիւնի վրայէն մղոն մը ճամբայ պտու-
րաստելէ ետք ձուռնարկեցին երկրորդ փոր-
ձին: Ճօզէֆին Թօրտին հակայ մեքենաները
սկսան գործել, և ահա ան բարձրացաւ օդին
մէջ և երկու ժամուայ թռիչք մը կատարելէ
ետք վերադարձաւ:

Մայիս 8ին մասնագէտ օդերեւուծութա-
նը տեղեկացուց թէ յարմարագոյն ատենը

եկած էր Բեւեռ թռիչքի մը համար:
Պըրտ և Պէնէթ հազան իրենց մուշտակէ
հագուստները, մինչ ուրիշներ մեքենան տաք-
ցնելով աշխատեցնելու կ'աշխատէին: Պըրտ
չմտցաւ իր հետը առնել կարգ մը բարե-
կամեւորու կաշմէ իրեն հաւիչուած բախտի
նշանները, որոնց մէջ կար նաեւ արծաթ
դրամ մը զոր Բիրի իր հետ ունեցած էր
իր Բեւեռ այցելութեան ատեն, 17 տարի-
ներ առաջ:

Քիչ յետոյ այս յանդուգն սուսանորդ-
ները իրենց տեղերը բռնեցին Ճօզէֆին Թօր-
տի մէջ: Մեքենաները սկսած էին աշխա-
տիլ: Մեկնման նշանը արուեցաւ: Սա-
ւառնակը արագ մը սահեցաւ իրեն համար
պատրաստուած ճամբէն, բայց չոտ ծանրա-
բեռնուած ըլլալուն չկրցաւ թռիչք առնել,
և անգամ մըն ալ քթին վրայ թաղուեցաւ
ձիւնակոյտի մը մէջ:

Բոլոր ներկաները վաղեցին անկման
վայրը, վախնալով որ սաւառնակը այս ան-
գամ աւելի վնասուած ըլլայ: Կը ակննէին
թէ Պըրտ և Պէնէթ անվնաս ցնացած էին:
Մանրակրկիտ քննութիւն մը ցուցուց
թէ մեքենան տւրտած չէր: Որոշեցին որ
ամէնն ալ այդ գիշեր պէտք էին աշխատիլ
և աւելի յարմար վայրէջք մը պատրաստեն:
Այդ գիշեր մեքենան կարելի եղածին

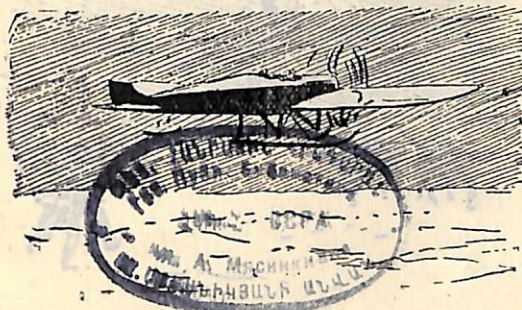
չափ թեթեւեցուն, նոյնիսկ վառելանիւթէն ալ մաս մը պարպելով: Մեր հաշուով գիշերուան ժամը տասներեկուքը կը մօտենար և արեւը կ'ուղղուէր, իր 24 ժամուայ անմար ընթացքին մէջ, դէպի Բեւեռ: Թռիչքի համար ամէնէն յարմար ժամը հասեր էր: Գրնոյին ուղղակի դէպի արեւ թռչելով Բեւեռը գտնել: Սաւառնակը պատրաստ էր: Պըրտ և Պէնէթ որոնք 33 ժամէ իվեր քնացած չէին անհամբեր իրենց դիրքերը բռնեցին հովառակ իրենց ընկերներուն ստիպումին որ քիչ մը հանգիստ առնեն: Լայն ու երկայն վոյրէջք մը բացած և զայն ջուրով լեցուցած էին որ ստուշով յղկուն ճամբայ մը բացուի ծառառնակին համար: Զուրը արդէն ստացած և ամէն ինչ կարգին էր:

Նշանը արուեցաւ և մեքենան արագ մը սուրտով թռիչք տուաւ, և մի քանի լայն շրջաններ կատարելով Սփիթցպըրկէնի ճիւղապատ լեռներէն 2000 ոտք վեր քարձրանալով յառաջացաւ ուղղակի դէպի Բեւեռ:

Ժամեր անցան: Պըրտ միշտ իր գործիքներով ճշգրիտ հաշիւներ կ'ընէր: Անհրաժեշտ էր իրենց ուղղութիւնը չխափ պահել, և դիմաւոր, ուռէ տսեն, ճշգրէն թէ ո՛ւր կը գտնուէին: Վարը ամբողջ այդ սառուցեալ տարածութեան վրայ, իրենց ուղղութիւն սուղ ոչինչ կար: Հսկայական ա-

նապատ մը լուռ, անկենդան կը տարածուէր իրենց առջեւ: Սառը այնքան կը փայլէր, որ հակառակ իրենց կրած գունաւոր ակնոցներուն, կը յոգնեցնէր իրենց աչքերը, և ստիպուած՝ փոխն ի փոխ կը ղեկավարէին սաւառնակը:

Հագիւ ժամուայ մը ճամբայ մնացած էր Բեւեռ հասնելու, երբ Պըրտ նկատեց որ շարժիչներէն մէկուն վառելանիւթը ճեղքուածքէ մը կը թափէր: Կացութիւնը խիստ վտանգաւոր էր, պէտք էր ապահով ըլլալ որ այդ ամոյութեան մէջ պիտի չկորսուէին: Ժամ մը միայն, և իրենց նըպատակին հասած պիտի ըլլային, և Պըրտ որոշեց ամէն վտանգ աչքի առնելով շարունակել ճամբան: Արդէն ամէն բան ունէին սաւառնակին վրայ ի հարկին գործածելու համար—սահնակ մը, վրան, ամաններ, զէնքեր, անթել հեռագիր, և տասը շարթուայ

քաւարար սննդեղէն : Վտանգի մը պարսպային իրենց գլխաւոր ուսելիքը պիտի ըլլար մօնրուած և չամիչով խառնուած միւս : Իրենց վախերը չիրաքանացան սովայն : Շարժիչը մնացած քնակնորուկով կը շարունակէր աշխատիլ : Եւ առտուան ժամը Ծին ձօղէֆին Թօրտ կը սաւառնէր Բեւեռի վրայ : Բառորդ ժամ մը ամբողջ Պըրտ ըսին շրջաններ ընելով շատ անգումներ անցաւ ահոր վրայէն, և ժամը ինը քառորդ անցած ուղղուեցաւ հա զէպի Սփիթցալըրկէն իրեն ուղեցոյց ունենալով արեւի կողմնացոյցը որ զիրենք ուղղակի Բեւեռ տաւջնորդած էր : Մեծ յօգնութիւն կ'ըզոյն և հազիւ կրնային իրենք զիրենք արթուն պահել : Բայց հովը սկսաւ փչիլ, այս թարմացուց զիրենք և շարունակեցին ճամբան ժամը մօտաւորապէս 100 մղոն արագութեամբ :

Իրենց մեկնումէն տամըչորտուկէս ժամ ետքը կրկին տեսան իրենց մեկնակէտը : Ժամ մըն ալ և ահա ետ իրենց ընկերներուն հասած էին :

Մի քանի վայրկեան ետք սաւառնակը գետինն էր արդէն, և քաջ սաւառնորդները մեծ պատիւներով ընդունուելով իրենց ընկերներէն, սւսամբարձ իրենց վրանները տարուեցան :

2406

7545

ՊԱՏԱՆԻՒՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆԸ

(Ա. Շարֆ)

1. ԷՏՄԻՏՈՍ ԵՒ ԱՊՈՂՈՆ — պատկերազարդ պատմութիւն Յոյն Դիցաբանութենէ
2. ԱՔՍԻՈՆՈՖ — Պատմութիւն Լ. Տոլսոյի
3. ԹԵՒԱԽՈՐ ԶԻՆ — Պատկերազարդ աւանդակայ
4. ՊԱՀՈՄ — Պատմութիւն Լ. Տոլսոյի
5. ՊԱՆՏՈՐԱ — Պատկերազարդ պատմութիւն
6. ԵՂԻԱ ԵՒ ՈՒՐԻՇ ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐ Լ. Տոլսոյի
7. ՄԻՏԱՍ — Պատկերազարդ աւանդակայ
8. ԱՆՏԵՍՈՒԱԾ ԿԱՅԾԸ — Պատմութիւն Լ. Տոլսոյի
9. ՍՄԱԹԿ - Զ. Տիֆրեզի
10. ՄԱՐԴԻԿ ԻՆՉՈՎ ԿԱՊՐԻՆ Լ. Տոլսոյի
11. ՕԿԻԸՐ — Ֆրանսական աւանդակայ
12. ԴԵՍԷՈՍ ԵՒ ԼԱԲԻԻՐԻՆԹՈՍԻ ՎԻՇԱՊԸ

.....

ՊԱՏԱՆԻՒՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆԸ Ա. Շարֆ, հաստատեց

1-12, կարելի է տպագրել ստանալ սովորական գիներով
 դիմելով հրատարակչներուն:

ՊԱՏԱՆԻՒՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆԸ, երկրորդ շարք, հաստատեց
 19 - 24, մամլոյ տպ եւ կը հրատարակուին յաջորդաբար: Փնտրել Գրականութեան եւ Յրախոսութեան մաս:

Հասցէ՝ 1 Ե.Գ.

ԿԱՆՆԻԿ Բաժանորդագրութիւն 12 քիւր 10 Ե.Գ.

Արտատպագրութիւն 12 քիւր 10 Ֆրանկ կամ 50 սէնթ

Հասցէ՝

“SAHAG - MESROB,” PRESS
 25, Sharia Tewfik, Cairo - Egypt.

000362X

2013

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0003627

